

Od 1. nov. dalje naročnina mesečno 30 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din. Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6/III. Tel. 40-01 do 40-05

SCLOVENECC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Cek. rač.: Ljubljana št. 10.650 za naročnino in št. 10.349 za inserate. Uprava: Kopitarjeva ulica 6. Tel. 40-01 do 40-05. Podruž.: Maribor, Celje, Ptuj, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Trbovlje.

Rooseveltova zmaga

Torkove predsedniške volitve so Rooseveltu dale večino v 39 izmed 48 držav USA -- Od vseh oddanih glasov jih je Roosevelt dobil 54,6 odstotkov, kar je nekoliko manj kakor leta 1936

Velik odmev volivnega izida po vsem svetu z ozirom na položaj v Evropi

Franklin Roosevelt, ki je zdaj že tretjič izvoljen za predsednika USA, se je rodil 30. januarja 1882, kot edini sin Jamesa Roosevelta. Oženil se je l. 1905 s svojo sorodnico Ano Rooseveltovo, hčerko predsednika USA Teodorja Roosevelta. Ze v mladih letih je pristopil k demokratični stranki in napravil v njej lepo politično kariero. Po prihodu Wilsona na predsedstvo, je Franklin Roosevelt postal pomočnik mornariškega ministra in si je na tem mestu pridobil mnogo zaslug v svetovni vojni. Leta 1929 so ga izvolili za guvernerja newyorške države. Ze takrat so videli v njem najmočnejšega moža v demokratični stranki. Prvič je postal predsednik USA novembra 1932, za dobo do leta 1936. Takrat so njegovi volilni možje dobili vsega skupaj 22 milijonov 821 tisoč 857 glasov, volilni možje njegovega nasprotnika, tedanjega predsednika Hooverja pa 15 milijonov 761 tisoč 841 glasov. Za svojega prvega predsednikovanja je Roosevelt izvedel celo vrsto reform v gospodarski politiki Združenih držav. Popolnoma je pretrgal tradicijo neumešavanja v gospodarstvo in neomejenega spoštovanja zasebne pobude v gospodarskem življenju. Njegova nova gospodarska politika je imela prav tako navdušene pristaše, kakor ogorčene nasprotnike, posebno med velikimi industrijci. Toda neizpodbitno je, da se je Rooseveltu z njegovo gospodarsko politiko posrečilo zelo hitro preskrbeti dela milijonom nezaposlenih in posebno mnogo storiti za industrijo in kmetijstvo. Amerika je bila ob njegovem nastopu sredi najhujše gospodarske krize in ni v zadnji vrsti zaslugu ravno Roosevelta, da se je ameriško gospodarstvo v naslednjih letih zopet popravilo. To mu je pridobilo naklonjenost ameriškega malega človeka, delavcev in malih farmerjev, ki so mu vse do danes ostali zvesti pristaši. L. 1934 je devalviran dolar za 45,75%. Počeniši z letom 1935 je naletel s svojo gospodarsko politiko na velike zapreke pri senatu, posebno pa pri vrhovnem sodišču, ki je celo vrsto novih zakonov proglasilo za nezakonite.

To pa Roosevelta ni oviralo, da ne bi tudi še drugič leta 1936 postavil svoje kandidature, ki mu je prinesla še veličastnejšo zmago, kakor pri prvih volitvah. Dobil je 27 milijonov 750 tisoč 181 glasov in 523 volilnih mož (prvič 472). Njegov nasprotnik Landon pa je dobil 16,679,748 glasov in le osem volilnih mož. Zmaga Roosevelta leta 1936 je bila tako velika, kakor je do tedaj ni dobil še noben ameriški predsednik. Republikanski kandidat Landon je zmagal samo v eni državi, Roosevelt pa v vseh ostalih 47. Zanimivo pa je, da so že pri zadnjih volitvah člani organizacij v Ameriki dobili povelje, da morajo glasovati proti Rooseveltu za Landona. Roosevelt je sicer vedno stal na stališču stroge nevtralnosti in neumešavanja v evropske politične razmere. Tej politiki je ostal zvest tudi še danes. Toda znan je kot prepričan demokrat, kateremu so demokratične oblike vladavine nekaj nedotakljivega. Zaradi tega je moralo priti prej ali slej ne toliko do političnega, kakor do ideološkega konflikta med demokratičnim Rooseveltom in nekaterimi totalitarnimi evropskimi režimi.

Roosevelt si je mnogo prizadeval, da bi Evropa ostala kakor je izšla iz versailleskih mirovnih pogodb. Znan je bilo njegovo poslanice, ki jih je zadnja leta pošiljal Hitlerju, Mussoliniju, Benešu, Chamberlainu in drugim. S svojimi prizadevanji seveda ni uspel in tudi ni uspel, da bi preprečil sedanjo vojno. Ravno ta fatalni razvoj v Evropi, v kateri se vedno bolj kaže prevlast Nemčije nad vsemi drugimi državami, pa je Roosevelta napeljal na misel, da je demokratična oblika vladavine v svetu sploh ogrožena, ako zmaga države osi. Zaradi tega je vedno bolj očitno kazal svoje simpatije do zapadnih demokratičnih držav in mu ni bilo težko v to smer preokreniti tudi ameriško javno mnenje. Od simpatij je prišlo polagoma do zelo učinkovite podpore v vojni za Francijo in Anglijo, v čemer nekateri vidijo prvi korak, ko bo tudi Amerika dejansko z orožjem v roki posegla v evropski metej, kakor se je to zgodilo leta 1917.

V tem znamenju so tudi potekle včerajšnje volitve. Demokratična stranka je tretjič postavila Rooseveltovo kandidature, kar je edinstven slučaj v ameriški politični zgodovini. Sicer sta na zunaj oba kandidata, Roosevelt in Willkie poudarjala približno isto politiko v svojih uradnih izjavah, toda na demokratičnih in republikanskih volivnih shodih pa se je operiralo v glavnem le s tem geslom: Ako zmaga Roosevelt, potem bo Amerika spomladati že v vojni med tem, ko se bo Willkie omejil le na materialno pomoč

Angležem. Umljivo, da so proti Rooseveltu bili predvsem nemški priseljenci, ki jih je v USA okrog 10 milijonov. Dalje pa tudi v pretežni večini ženske volivke, ki sestavljajo 40% ameriškega volivstva. Proti njemu je bila tudi težka industrija, velika trgovina in veliki farmerji. Ako je po vsem tem Rooseveltova zmaga vseeno tako velika, je to le dokaz, da si je znal v teku svojega osemletnega vladanja pridobiti naklonjenost najširših ameriških množic, ki so mu vodstvo velike ameriške demokracije zaupale še za nadaljnja štiri leta. To je dejstvo, s katerim bo morala računati tudi Evropa.

Roosevelt je v osebnem občevanju prijetnih manir in vedno priazen. Njegov odnos

do vseh veroizpovedi je tolerant. Znano je, da goji veliko spoštovanje tudi do katolištva in je bila čisto njegova osebna pobuda, da je pred letom poslal svojega osebnega odposlanca Taylorja k sv. očetu Piju XII. v Vatikan. O Rooseveltu se je večkrat tudi trdilo, da je prostozidar, kar pa ni točno. Roosevelt je bil svoj čas pač član tako zvane Old Fellows družbe, ki je nekakšen družaben klub, ki je predvsem razširjen po Ameriki in v Angliji in deloma v Nemčiji (do l. 1933). Toda te družbe navadno ne prištevajo med prostozidarske organizacije in je tudi prostozidarstvo ne prištevamo med svoje organe. Dejansko se ta družba v prvi vrsti peča z dobroteljnimi nameni.

Potek volitev

Washington, 6. novembra. AA. Reuter: Minister za vojno mornarico Knax je zjutraj ob 5 prečital po radiu naslednje uradno poročilo:

Ljudstvo Združenih držav je z veliko večino glasov izvolilo za predsednika Franklina Roosevelta. Franklin Roosevelt je prepričan, da ga bo srečno vodil skozi težke čase.

Glavni Rooseveltov volivni organizator Farley je po radiu kmalu po polnoči izjavil:

»Opozarjam zmagovalce, da naj bodo obzirni do premaganih, premagani pa naj obvladajo svoje razočaranje, vsi pa se naj prijateljsko zedinijo v borbi za skupne ideale naše države in za obrambo domovine.«

Neslužbeni podatki o volivnih izidih

Newyork, 6. nov. t. Associated Press: Šele davi ob devetih (ob dveh popoldne po našem času), ko so Newyorčani prišli na delo, so spoznali velik obseg Rooseveltove zmage. Radijske postaje so takrat objavile številke, ki so Rooseveltovo zmago dokončno potrdile. Roosevelt je imel večino glasov že v 39 ameriških državah (od skupnega števila 48), Wilkie pa samo v 9 državah. Število volilnih mož v državah, kjer je Roosevelt že dobil večino, znaša 486, v Wilkiejevih državah pa 63. Objavljeno je bilo tudi razmerje med številami glasov za enega in za drugega kandidata. Za Roosevelta odnosno za demokratično stranko je bilo oddanih 22 milijonov 199.000 glasov, za Wilkieja, odnosno za republikansko stranko pa 18 milijonov 450.000 glasov.

V kongres je bilo izvoljenih 239 demokratov in 118 republikancev, en laburist. V senat je bilo izvoljenih 18 demokratov in 8 republikancev.

V zrcalu treh volitev

1932: 59% — 1936: 62,2% — 1940: 54,6%

Newyork, 6. nov. t. Associated Press: Listi objavljajo najnovejše številke o izidih predsedniških volitev. Po teh podatkih je dobil predsednik Roosevelt v sedanjih volitvah 54,5% vseh oddanih glasov, med tem ko jih je l. 1936 v boju proti Landonu dobil 62,2%. l. 1932 pa v borbi s Hooverjem 59%. V političnih krogih naglašajo, da bi bil Roosevelt sedanje volitve verjetno izgubil, ako bi ne nastopil sedanji mednarodni položaj. Volivci so se bali izročiti vodstvo države v tako kritičnem trenutku neveznim rokam, čeprav bi bili v srcu radi videli spremembo v državni upravi. Toda v drugih svetovnih okoliščinah, tako pišejo listi, bi Roosevelt tudi pod nobenim pogojem ne bil sprejel v tretjič kandidature za predsednika države.

Willkie priznal poraz Brzajavna čestitka Rooseveltu

Newyork, 6. nov. t. Associated Press: Rooseveltov protikandidat Wilkie je priznal svoj poraz pri včerajšnjih volitvah. To je važno zaradi tega, ker se objavijo službene številke o izidu predsedniških volitev po ameriškem običaju šele takrat, kadar je poraženi kandidat službeno priznal svoj poraz. Službene številke o razdelitvi glasov bodo sedaj v najkrajšem času objavljene.

Besedilo Willkiejevega priznanja v obliki brzajavne čestitke, poslano Rooseveltu, se glasi:

»Čestitam Vam k izvolitvi za predsednika Združenih držav Severne Amerike. Prepričan sem, da sva oba vesela in hvaležna, da so se ameriški državljani v tolikem številu odzvali pozivu na volišče. Želim Vam mnogo osebnega zdravja in sreče.«

Willkie poziva poražene republikance, naj pomagajo Rooseveltu

Takoj po priznanju svojega poraza in po brzajavni čestitki Rooseveltu je imel Wilkie govor v radiu, kjer je dejal:

»Sprejemam izid volitev z najboljšo dobro voljo. Glasovanje ljudstva je pokazalo, kako življenjsko trdna so naša demokratična načela. Zahvaljujem se vsem svojim republikanskim pristašem za podporo. Vem, da bodo vsi nadaljevali pri delu za ohranitev ameriške skupno-

Roosevelt

kar je nastalo po končanem glasovanju ob devetih, ko je prenehala veljati prepovedi točenja alkoholnih pijač, ki je bila v veljavi ves čas volitev. Vsi hoteli in restavracije so se bili pripravili na velikanski obisk. Ljudje so prirejali posebne poveljne večerje, na katerih so udeleženci pri obilni večerji in dobri kapljici skupaj poslušali po radiu volivne izide. Oblast je dala možnost celo kaznjencem kaznilnice Sing Sing, da so po radiu poslušali volivne izide. Zato so snoči izjemno dovolili kaznjencem, da so smeli iti spat šele ob 22.30.

Takoj po glasovanju operiran in umrl

Pri včerajšnjih predsedniških volitvah se je pripetilo nekaj zanimivih primerov. V Memoyji (Illinois) je neka žena rodila sinčka, medtem ko so jo peljali zdoma na kliniko. Otrok je dobil ime Franklin, ker je njegova mati navdušena pristašinja Roosevelta. V Filadelfiji so republikanci najeli več letalskih taksijev, da so z njimi zastopali vozili svoje glasovalce. V Fermontu (Minnesota) so nekega nevarno obolelega moža takoj po glasovanju operirali. Bolnik je med operacijo tumorja umrl.

Izidi v Newyorku

Newyork, 6. novembra. AA. Reuter: V mestu Newyorku je Roosevelt dobil 1,978.720 glasov, Wilkie pa 1,251.466.

Hyde Park proti Rooseveltu

Newyork, 6. novembra. AA. Reuter: V mestu Hyde Park, kjer je Rooseveltovo posestvo in kjer se Roosevelt počuti kakor doma, so skoraj vsi volivci glasovali za republikance.

Kandidata med volitvami

Newyork, 6. novembra. AA. Reuter: Snoči je bil Roosevelt na svojem posestvu v Hyde Parku pri svoji družini. Od časa do časa je odhajal v sedno sobo, kjer je na teleskriptorju pregledoval najnovejše volivne izide. Predsednik je sam osebno razporejal izide.

Wilkie je proučeval izide volitev v svojem hotelu. O volitvah je dejal: »Prijatelji, to je bila prava konjska dirka!«

Odmevi Rooseveltove zmage

V Angliji

Veliko veselje in zadoščenje, ker ameriška pomoč bo sedaj pospešena

London, 6. nov. b. Čeprav je republikanski kandidat Wilkie v svojem govoru obljubil, da bo do najvišje mogoče mere podpiral Anglijo v njeni borbi proti Nemčiji in Italiji, je ponovna izvolitev Franklina Roosevelta po vsej Angliji izzvala največje veselje in zadovoljnost. Morala Angležev se je z zmago Roosevelta zelo dvignila. Zmaga Roosevelta je glavna vsebina današnjega angleškega časopisja in radia. Volivne izide javljajo radijske postaje pri vsaki oddaji. Zlasti pa poudarja angleško časopisje okrepitev ameriške pomoči Angliji. V radijskih razlagah posebno poudarjajo, da je bila materialna pomoč Amerike Angliji zajamčena brez oziroma na to, kdo bo pri sedanjih volitvah zmagal. Opozarjajo pa na to, da bi z izvolitvijo Willkieja vendarle nastal nekakšni zastoj v dobavih orožja in vojnega materiala Angliji ter bi bilo treba postaviti v obrat nov državni aparat, kar bi vsekakor vplivalo na pošiljke za Anglijo. Z zmago predsednika Roosevelta vse to odpade in dragocena časa ne bodo izgubljali. Isti ljudje nadaljujejo svoje delo za pomoč Angliji s podvojenimi napori in ravno to je najvažnejše za Anglijo.

V Italiji

so vzeli na znanje ponovno izvolitev Roosevelta

Rim, 6. novembra. AA. DNB. Ponovna izvolitev Roosevelta za predsednika USA ni presenetila italijanskih krogov. Ti krogi naglašajo, da je rezerviranost italijanskega tiska in italijanske javnosti v tej stvari očitna že dolgo in da je morala pokazati vsakemu pazljivemu opazovalcu, da je Italija računala s ponovno izvolitvijo Roosevelta. V Rimu prevladuje vtis, da ponovna izvolitev Roosevelta v glavnem ni izpremenila položaja. Italijanski krogi poudarjajo samo to, da so vzeli na znanje sklep ameriških volivcev, tem

bolj, ker sta pri teh volitvah, ki so notranja zadeva Združenih držav, oba kandidata v glavnem soglasno govorila o smernicah bodoče zunanje politike. I Roosevelt i Wilkie sta izjavljala, da bosta podpirala Anglijo, da pa želita, da se Amerika ne vplete v vojno.

V Nemčiji

»Rooseveltova zmaga nemške politike ne bo spremenila, kakor tudi ne dogodkov v Angliji«

Berlin, 6. nov. AA. DNB. Politični krogi v nemški prestolnici gledajo na izid predsedniških volitev v USA nepristransko in hladnokrvno. V Berlinu naglašajo, da je Berlin viden v predsedniških volitvah izključno notranja zadeva Amerike, in da se Nemčija nikdar ne želi vtikati v politične razmere v drugih državah. Berlinski krogi dodajajo, da še ni znano, kako misli Roosevelt uresničiti politična načela, ki jih je propovedoval v volivnem boju, da pa bo to pokazala bodočnost. V krogih zunanega ministrstva prevladuje prepričanje, da je ameriška javnost v zelo veliki meri zainteresirana na vprašanju, ali pojde Amerika v vojno ali ne. V zunanem ministrstvu vnoviž poudarjajo, da vidi Nemčija v dogodkih, ki se bodo odigrali v USA v zvezi z volitvami stvar, ki se v prvi vrsti tiče te države, in ki nikakor ne more vplivati na politično stališče Nemčije.

Berlin, 6. nov. b. Predstavniki tiska so vprašali danes uradne kroge v Wilhelmstrasse, kaj mislijo o ponovni izvolitvi Roosevelta. Uradni krogi so bolj molčeži in poudarjajo, da se Nemčija ni nikdar vmešavala v notranje ameriške zadeve in tako se ne namerava vmešavati tudi sedaj. Za Nemčijo je važno samo zunanje politično stališče Roosevelta kot ponovnega predsednika Združenih držav. Oba kandidata sta v svojih govorih poudarjala politiko miru oziroma neumešavanja Združenih držav v sedanji evropski spor, z druge strani pa sta tudi oba izjavila, da je treba Angliji dati najvišjo pomoč. Po mnenju berlinskih uradnih krogov je tudi Roosevelt prišel do spoznanja, da je mnogo bolje, če se Amerika ne vmeša v evropsko vojno.

